

GÖTEBORGS UNIVERSITET
GÖTEBORGS UNIVERZITÄT

Läraren

Och den mångkulturella skolan

Pardis Sondosi

Inriktning/specialisering: LAU390

Handledare: Lisa Wiklund

Examinator: Christina Ekström

Rapportnummer: HT12 1120 16

Abstract

Titel: Läraren – Och den mångkulturella skolan

Författare: Pardis Sondosi

Termin och år: HT 2013

Kursansvarig institution: Intuitionen för sociologi och arbetsvetenskap

Handledare: Lisa Wiklund

Examinator: Christina Ekström

Rapportnummer: HT12 1120 16

Nyckelord: Segregation, socialisation och språket

Sammanfattning

Syftet med mitt examensarbete är att jag skall bilda mig en uppfattning kring lärarens arbetssituation i den mångkulturella förortsskolan. Jag vill även ta reda på varför arbetssituationen är som den är. Det är svårt att utesluta den ena frågan från den andra. Dessa två frågor hör ihop och bör därför diskuteras gemensamt.

Mina två övergripande frågeställningar lyder:

- Hur är det att arbeta som lärare i mångkulturella förortsskolor?
- Vad anger litteraturen/intervjuerna för anledningar till detta?

För att kunna genomföra mitt arbete och få en djupare kunskap om mitt område har jag utnyttjat mig av litteraturstudier. Jag har även genomfört kvalitativa samtalsintervjuer med fem stycken olika lärare som har varit/är verksamma lärare i den mångkulturella skolan.

Fysiska erfarenheter och ett socialt samspel är viktiga för individens utveckling. Bristande kunskaper i majoritetsspråket leder till att man drar sig till sin egen folkgrupp och isolerar sig ifrån det svenska samhället. Den sociala interaktionen är ett ständigt återkommande begrepp i arbetet. Pedagogerna på skolorna menar att många av barnen i den mångkulturella skolan inte behärskar majoritetsspråket så väl och håller sig inom sina hemtrakter. Eftersom att även föräldrarna lever isolerat kan barnens sociala utveckling hämmas då den enda gången de talar svenska är med läraren. Tiden och bristen på pengar nämner pedagogerna som ett hinder i undervisningen.

Våra fördomar och förväntningar påverkar människan mer än vad vi tror. Som lärare skall vi vara en förebild för så många elever. Rykten och myter om förorterna och förortsskolorna kan påverka oss i våra yrkesroller. Men det gäller att vara vaksam och iakttagen som lärare och inte låta våra fördomar och förväntningar påverka vår undervisning. Resultatet från undersökningen torde bidra till ökad uppmärksamhet på lärarens utmanande arbetssituation i den mångkulturella skolan. Som påverkas av barnens bristande kunskaper i det svenska språket, samt den isolering som de utsätts för i form av boendesegregation.

Innehållsförteckning

1	Introduktion	5
1.1	Inledning	5
1.2	Bakgrund	6
1.3	Syfte och frågeställningar	7
1.4	Avgränsningar	7
1.5	Disposition	7
2	Metod	8
2.1	Kvalitativ intervjuform	8
2.2	Etiska regler	8
2.3	Urval	8
2.4	Intervjuer	9
2.5	Intervjupersonerna	9
2.6	Genomförande	10
2.7	Analys av intervjuer	10
3	Styrdokumentet	11
4	Litteraturgenomgång	12
4.1	Det mångkulturella samhället	13
4.2	Vi och de Andra	13
4.3	Den mångkulturella skolan	14
4.4	Läraren i den mångkulturella skolan	15
4.5	Dilemman med lärarens uppdrag	15
4.6	Social interaktion	16
4.7	Språket	17
5	Teoribakgrund	18
6	Resultat	20
6.1	Varför valde du att arbeta på den mångkulturella skolan?	20
6.2	Hur är det att jobba i den mångkulturella skolan?	20
6.3	Får skolan det stöd och hjälp de är i behov av?	22
6.4	Samarbetet mellan skolan och hemmet	23
6.5	En skola för alla?	23
6.6	Hur skall man öka lärarnas kompetens?	24
6.7	Lärarens förväntningar	25
6.8	Vem bär ansvaret för barnens bristande kunskaper?	25
7	Diskussion	26
7.1	Våra fördomar och förväntningar	26

7.2 Lärarens förhållningssätt gentemot sina elever	27
7.3 Undervisningen på den mångkulturella skolan	27
7.4 Språket – en viktig del i barnens utvecklingsprocess	28
7.5 Vi och de samhälle	29
7.6 Den primära faktorn i utveckling och uppfostran	29
7.7 En skola för alla?	30
8 Slutord	32
9 Fortsatt forskning	33
Källhänvisning	34
Bilaga 1	36
Bilaga 2	37

1 Introduktion

1.1 Inledning

Som pedagog skall du vara en förebild för dina elever. Skolan är en plats där barnen oavsett kön och bakgrund skall känna sig trygga och få samma möjlighet att utvecklas. Rykten och fördomar gentemot dessa områden har fått mig att nosa mer kring det här ämnet. I en artikel på GP.se, *"Dyster bild av Biskopsgården"*, (20/1 – 2010) står det att stadsdelschefen i Biskopsgården, Björn Järbur, har i arbetet med att förbättra stadsdelens rykte hyrt in en reklamfirma som skall förändra den bild vi har av Biskopsgården. Jag har under min studietid haft min VFU på en mångkulturell skola i förorten och redan då fastnade mitt intresse för dessa områden.

I en artikel på Dn.se, *Invandrarstäta områden fattigast*, (1/2-2011) nämns de ekonomiska klyftorna som ökar alltmer då invånarna i Sverige isoleras i form av bland annat boendesegregation. Hårdast drabbas barn som har utlandsfödda föräldrar som saknar arbete och lever på socialbidrag. Att komma till ett nytt land med ett främmande språk och kultur kan vara skrämmande för många. Svårare är det då man inte kan språket och tvingas bo i segregerade områden där möjligheten att lära sig mer av den svenska kulturen är liten.

Hur länge orkar man stå ut och kämpa för dessa elever? Självklart vill man göra skillnad och vägleda dem. Men har man inte tillgång till de resurser och stöd man är i behov av så blir det svårt att ensam göra skillnad. Våra förväntningar har en stor påverkan på barnens skolgång. Oscarsson (2005) menar att läraren har en stark påverkan på elevinflytandet.

Vad tänker du på när du hör ordet förorten? Den första tanken som dyker upp i våra huvuden är oftast ett avskilt samhälle långt ifrån den svenska kulturen. Oftast tänker på ett invandrarstätt område, skottlossningar, fattigdom, kriminalitet och en grupp människor som inte kan anpassa sig till det svenska samhället. Nordenfalk, Orlenius, Johansson, Brömssen, Pettersson, Franck, Mayi, Westlund, Lindqvist, Runesson, Alexandersson, Dovemark, Selberg, Ahlberg, Molloy, Giota, Bergem och Colnerud(2004) menar att begreppet förort har fått en negativ innebörd och kommit att förknippas med segregation, kriminalitet och arbetslöshet. Begreppet förort har ingen direkt definition, men enligt många källor beskrivs det som ett bebyggt område (miljonprojekt), en ort som ligger en bit utanför eller nära en stad.

Rykten och myter om förorten har givit dessa områden en negativ bild. Vi är svaga individer som ständigt influeras av andra människors tankar och åsikter. Media har en väldigt stark påverkan på oss människor. Att falla i deras fallgropar är enkelt även om man själv vill förneka det. Om man tillbringar sin stora tid framför Tv:n eller annan media kan man bli ett lätt byte för massmedierna menar Evenshaug och Hallen (2001) refererar till Himmelweit, Oppenheim och Vince (1958).

Bara den här inställningen vi har gentemot förorterna och förortsskolorna skapar stora konsekvenser och hinder i barnens utveckling. Det är viktigt att pedagogerna, föräldrarna och samhället har en positiv inställning till de här barnen. Varje gång det talas om dåliga förortsskolor sänks förväntningarna på dem. Andersson och Refinetti refererar till Axelsson (1999) som menar att de förväntningar skolan och lärarna har

på eleverna har en stor påverkan på deras skolgång. Att arbeta som lärare i förorten är krävande. Samarbetet mellan skolan och hemmet funkar inte alltid så smidigt som man hoppats på. Många av barnens föräldrar är lågutbildade och har svaga kunskaper. Då språket brister har inte dessa barn samma möjlighet till hjälp och stöd med läxorna hemma. I en artikel, *Barn till lågutbildade får dåligt stöd i skolan*, på Sveriges Radios hemsida(16/12-2011) står det att en fjärdedel av de 50 mest segregerade kommunerna inte får den stöd och hjälp de är i behov av.

-”Mina föräldrar är inte utbildade eftersom de är ganska gamla. De kanske inte kan hjälpa mig med mina skoluppgifter. Men mina syskon kan det. För de är alla utbildade. Men om de inte är hemma kan inte mina föräldrar hjälpa mig eftersom de har lite problem med svenskan”, säger Karwan (Sveriges Radio, 30/5-2012)

1.2 Bakgrund

Sverige var från början ett homogent land som tidigast började integreras runt 1930-talet. Religionslagstiftningen var från början väldigt strikt och vi isolerade oss ifrån det okända (Thorsen et al., RAPP 168:91:12). Det finns en rad olika anledningar till att människor kommer till Sverige. Det kan bland annat handla om krig, problem i det egna landet, att man har familj i Sverige eller på grund av arbete.

Alla människor vill ingå i en gemenskap och är i behov av den sociala interaktionen för att må bra och utvecklas. Evenshaug och Hallen (2001) menar också att språket har en stor betydelse för innehållet i den kultur som barnen får växa upp i. Det bristande språket och okunskapen om den svenska kulturen leder till att man drar sig till sin egen folkgrupp, där man känner sig trygg och välkommen. Riddersporre et al., (2006) menar att för att stärka uppfattningarna om det egna i “dagens mångkulturella samhälle” så talas det ofta om skillnader. Detta skapar ett vi och dem – känsla. Medan den ena inkluderas och den andra exkluderas dvs. skillnader och likheter blir alltmer synliga.

Barn som är födda i Sverige, men som t.ex. får växa upp i en somalisk miljö och bara umgås med somaliska barn kan avskärma sig ifrån resten av samhället. Den enda gången de pratar svenska är inom skolans väggar. Barn som får växa upp under sådana omständigheter kan ställas inför vissa hinder som kan hämma deras utvecklingsprocess. Även i skolorna blir det väldigt lite svenska, då majoriteten av skolornas elever har en annan etnisk bakgrund än svensk, dvs. att antingen en eller två av barnens föräldrar har en utländsk bakgrund. Barnen grupperar sig och umgås med klasskamrater som utövar samma språk och kultur som de själva. Språkligt utanförskap kan skapa en segregation som man själv har orsakat (Nordenfalk et al., 2004).

I ett pressmeddelande på skolverkets hemsida, *Sociala skillnader är avgörande för elevers resultat* (1/10-2004), står det att skolor med hög andel utländska elever(mer än 80 %) klarar sig sämre i skolan än övriga skolor med mindre invandrartäthet. Detta gäller både infödda elever, samt elever med utländsk bakgrund. I dessa segregerade skolområden är undervisningsformen lite annorlunda än övriga integrerade skolor, dvs., skolor som består av en blandning av etniskt svenska elever (elever som har en eller två föräldrar med svenskt bakgrund) och elever med utländskt bakgrund (där en eller två av föräldrarna har en utländsk bakgrund).

Att arbeta som lärare i förorten innebär att du får handskas med elever som kanske inte har det så lätt i samhället. Nordenfalk et al. (2004) betonar skolans bristande resurser och kompetens. Kraven på skolan har under det senaste tio åren ökat markant, samtidigt som skolans ansvar - och verksamhetsområden har expanderat.

1.3 Syfte och frågeställningar

Syftet med mitt examensarbete är att jag skall belysa lärarens arbetssituation i den mångkulturella förortsskolan. Med mångkulturella skolor menar jag skolor där majoriteten av eleverna är flerspråkiga och har en eller två föräldrar som har utländskt bakgrund. Och med förort syftar jag på en ort som ligger en bit utanför eller nära en stad. Jag vill även ta reda på vad litteraturen samt mina intervjuer anger för anledningar till att situationen på dessa skolor är som det är. Det är svårt att utesluta den ena frågan från den andra. Dessa två frågor hör ihop och bör därför diskuteras gemensamt.

Mina två övergripande frågeställningar lyder:

- Hur är det att arbeta som lärare i den mångkulturella förortsskolor?
- Vad anger litteraturen för anledningar till detta?

1.4 Avgränsningar

Under mitt examensarbete skall jag fokusera på den mångkulturella förortsskolan. Jag kommer att behandla litteratur som handlar om dessa skolor/områden och dessutom intervjua lärare som arbetat/arbetar på skolor där majoriteten av eleverna är flerspråkiga. Även mina kvalitativa samtalsintervjuer kommer endast att behandla den mångkulturella skolan.

I det här arbetet kommer jag inte att koncentrera mig på lärarens arbetsmiljö i skolor placerade i svenska segregerade områden. Detta beror på att arbetet måste avgränsas för att inte bli alltför brett. Annars kan det leda till att jag tappar den röda tråden och missar viktiga bitar och själva syftet med uppsatsen. Om man koncentrerar sig på ett avgränsat område kan man få en djupare förståelse kring ämnet.

1.5 Disposition

Min uppsats introduceras med en sammanfattning av rapporten. I inledningen får vi ta del av bakgrund, syfte/frågeställningar och avgränsningar. Efter inledningen kommer metod. Här har jag beskrivit de olika metoder jag har använt mig av för att få svar på mina frågor. I nästa kapitel kommer litteraturgenomgång och teoribakgrund där läsaren får ta del av tidigare forskning kring den mångkulturella lärandemiljön. I empirikapitlet har jag redovisat mina kvalitativa samtalsintervjuer. Det sista kapitlet består av analys och diskussion. Källhänvisningar samt bilagor finns att hitta i slutet av uppsatsen.

2 Metod

2.1 Kvalitativ intervjuform

Jag har valt att utgå ifrån den kvalitativa intervjuformen för att skapa mig en bredare uppfattning kring mitt ämnesval. Esaiasson, Gilljam och Wängnerud (2011) menar att kvalitativa intervjuer ger intervjuaren en möjlighet att med hjälp av den insamlade informationen man har fått ta del av sortera ut det viktigaste för att kunna uppnå ett slutresultat. Användningen av kvalitativa intervjuer kan hjälpa mig att fånga helheten och inte bara detaljerna då möjligheten att ställa följdfrågor finns. Dessutom kan jag ha en mer öppen diskussion och dialog med mina intervjupersoner.

Esaiasson, Gilljam och Wängnerud (2011) menar att frågeundersökningar oftast är kvantitativa och kan analyseras med siffror och besvaras med korta svar som ja och nej frågor. Detta hade hämmat min undersökning och givit mig en vag bild över mitt ämnesval. Därför har jag valt att utgå ifrån den kvalitativa intervjuformen för att få en djupare förståelse. Den här intervjuformen ger mig en möjlighet att ställa nya frågor om andra tankar och funderingar dyker upp under intervjuens gång.

Intervjupersonernas uttalande om arbetssituationen på den mångkulturella skolan behöver inte alltid ge en sann bild över situationen på skolan. Det gäller att vara källkritiskt vid sådana tillfällen och påläst som intervjuare för att kunna urskilja sanningen. Många av de frågor som ställts till lärarna har besvarats i mina texter och kopplats ihop med litteratur för ökad tillförlitlighet. Jag har dessutom intervjuat fem ppedagoger för att få en mer vidgad syn över situationen

2.2 Etiska regler

Innan man påbörjar en intervju är det viktigt att man är medveten och medvetandegör för intervjupersonerna om de etiska regler som ligger till grund för en samtalsintervju. Det är viktigt att mina informanter ger sitt godkännande att de frivilligt deltar i min undersökning, samtyckeskravet. Intervjupersonerna får vara anonyma om det är det de vill. Som intervjuare har du även tystnadsplikt och får inte under några omständigheter avslöja dina intervjupersoners identitet, konfidentialitetskravet. För att uppfylla nyttjandekravet har jag dessutom informerat intervjupersonerna att materialet som samlats in endast skall användas för forskningssyfte (<http://www.codex.vr.se/texts/HSFR.pdf>).

2.3 Urval

Jag har valt att utgå ifrån det här ämnesvalet dels för att jag själv länge varit intresserad av att jobba i dessa mångkulturella skolor. Att vara ett stöd för barn som har det extra jobbigt kan vara givande. Under min studietid har jag avrått ifrån detta av folk i min omgivning som redan arbetar som lärare. De talar om den tuffa arbetsmiljön och bristen på stöd och hjälp som finns till förfoga i dessa segregerade skolor. Det här är ett ämnesval som enligt mig är viktig att uppmärksamma.

För att få en klarare bild över lärarens arbetssituation så har jag valt att intervjua fem olika lärare. Det är viktigt om man vill vara objektiv i sitt skrivande. Att ta del av olika människors tankar och erfarenheter kan vara nyttigt om man vill skapa sig en rättvis bild kring en viss situation. Jag har då valt att intervjua pedagoger som arbetar och har arbetat i dessa mångkulturella skolområden.

2.4 Intervjuer

Jag har intervjuat fem olika lärare/pedagoger i tre olika skolor (A, B och C) som alla är placerade i staden Göteborg. Skolorna kommer jag inte att nämna vid namn. Jag har valt ut dessa skolor eftersom att majoriteten av eleverna på skolorna har ett utländskt ursprung. Två av lärarna som jag intervjuade har tidigare arbetat på skolor i mångkulturella förortsområden under en längre tid. Resterande intervjupersoner var verksamma lärare i den mångkulturella skolan. Jag kommer att nämna mina intervjupersoner vid påhittade namn. Jag intervjuade pedagogerna enskilt för att den ena inte skulle påverka den andra. Vilket kan vara väldigt lätt om man sitter två och två. Jag använde mig av elva intervjufrågor som skulle hjälpa mig att få ihop mitt arbete. (Bilaga 1)

2.5 Intervjupersonerna

Mina intervjupersoner för detta examensarbete var slumpvist utvalda. I Esaiasson, Gilljam och Wängnerud (2011) skriver att slumpmässiga urval är en av de bästa formerna av urval när det handlar om att generalisera resultaten. Jag valde först ut tre skolor i tre olika mångkulturella områden i Göteborg. Och därefter valde jag ut mina intervjupersoner. Två av mina intervjupersoner fick jag kontakt med under min VFU. Dessa två personer har tidigare varit verksamma lärare i den mångkulturella förortsskolan. Tre av de fem lärarna jag intervjuade förklarade att antalet flerspråkiga elever i deras klasser låg mellan 80 – 90 procent, det innebär att barnen antingen är födda i ett annat land än Sverige eller har en eller två föräldrar som har en annan bakgrund än svensk. I de andra två klasserna var antalet flerspråkiga elever 95 – 98 procent. Jag skall nu lite kort beskriva mina intervjupersoners bakgrund som kan vara bra att känna till för läsaren.

Leila: är 43 år gammal och flyttade från Iran till Sverige som 20 åring. Hon är idag gift med en svensk man och tillsammans har de ett barn. Leila har arbetat som lärare i elva år. Hon började dock arbeta på skola A via ett bemanningsföretag som vikarie. Hon arbetade på skolan i två år. Idag jobbar Leila på en annan skola i centra innerstan.

Josefin: är adopterad och kommer ursprungligen från Sri Lanka. Hon 36 år gammal och flyttade hit som treåring och även hon är gift med en svensk man. Josefin arbetade sedan tidigare på skola B i ungefär tre år. Josefin och Leila arbetar idag på samma skola.

Karina: är 27 år gammal och är född i Dalarna. Hon har arbetat på skola C i tre år.

Marina: är 55 år gammal och kommer från Luleå. Hon har varit verksam lärare i 35 år. Marina jobbar idag på skola C och har jobbat här i ett år.

Cecilia: har en ålder på 38 år och jobbar idag på skola B. Att jobba i den segregerade förortsskolan är en ganska ny erfarenhet för henne. Hon har arbetat som lärare i 6 år. Cecilia kommer ursprungligen från England men hon är född i Sverige.

Mina intervjupersoner har olika erfarenheter när det gäller arbetslivet. Det positiva med mitt urval av intervjupersoner är att det är en blandning av åldrar och olika referensramar. Vilket kan vara positivt för att få flera olika perspektiv på en viss situation.

2.6 Genomförande

För att få en inblick i lärarens arbetssituation har jag använt mig av intervjuer. Den kvalitativa samtalsintervjun var den lämpligaste intervjuformen för mitt ändamål. Som jag nämnde i avsnitt 2.1.1 kan de kvalitativa samtalsintervjuerna hjälpa mig att fånga helheten och inte bara detaljerna. Under intervjun har jag en möjlighet att ställa följdfrågor om nya tankar och funderingar dyker upp under intervjuens gång.

För att uppnå syftet med det här fördjupningsarbetet har jag förutom intervjuer använt mig av passande litteratur inom området mångkulturalitet. Begreppet mångkulturalitet kan definieras på olika sätt. I det här arbetet har jag valt att definiera det som flera olika etniska grupper med olika kulturella förhållanden som lever i ett samhälle/område gemensamt, dvs. där olika kulturer möts.

2.7 Analys av intervjuer

Med intervjupersonernas godkännande och försäkran om anonymitet har jag spelat in intervjuerna för att inte utesluta någon viktig information. Det är viktigt att man spelar in samtalet (Jonsson och Svedner, 2004). Därefter har jag lyssnat på dem ett antal gånger och omvandlat ljudfilen i form av en löpande text på datorn. Under min analys har jag varit noga med att utgå ifrån syftet och mina huvudfrågor för att inte arbetet skall sträva iväg i en helt annan riktning.

I *Metodpraktikan* nämns två olika skäl som lyfter vikten av en kvalitativ textanalys.

- I texten finns det information som är viktiga och behöver därför uppmärksammas.
- Den information man söker i strävan efter syftet kan ligga dolt i texten och kan endast upptäckas genom intensiv läsning av texten.

Mats Furberg, filosof, (Esaiasson, Gilljam & Wängnerud) menar att, för att fånga det centrala i innehållet poängterar han det aktiva läsandet, att ställa frågor till texten och själv se om man kan besvara dessa frågor. Dessa frågor som han talar om handlar om textens syfte, och om det finns stöd för intervjupersonernas uttalanden.

3 Styrdokumentet

Styrdokumentet har varit ett stort stöd för min utbildning och kommer att fortsätta vara det i min yrkespraktiska verksamhet som lärare. Med hjälp av läroplanen skall skolan hjälpa sina elever att bli goda samhällsmedborgare. Skolundervisningen skall ha en god samspel med den verklighet barnen möter utanför skolans portar. Jonsson Lilja (1999) refererar till Lahdenperä (1995, s.105) som menar att begrepp som tolerans, respekt och människors lika värde är någonting som värdesätts och diskuteras ofta i den segregerade skolan. I läroplanen för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet (2011) står under rubriken, skolans värdegrund och uppdrag, att skolan skall förmedla:

- *”Människolivets okränkbarhet, individens frihet och integritet, alla människors lika värde, jämställdhet mellan kvinnor och män samt solidaritet med svaga och utsatta är de värden som skolan ska gestalta och förmedla”*(Lgr11, s7)
- *”Ingen ska i skolan utsättas för diskriminering på grund av kön, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, könsöverskridande identitet eller uttryck, sexuell läggning, ålder eller funktionsnedsättning eller för annan kränkande behandling”*(Lgr11, s7)

I Lgr11 står det också att det mångkulturella samhället som vi lever i idag ställer höga krav på oss som individer för att ta tillvara på de värden som ligger i den kulturella mångfalden. Detta är viktigt för att vi skall skapa oss en trygg identitet som är en viktig del för att bli medveten om andra människors villkor och värderingar.

Vidare i Lgr11 står det att skolans mål är att varje elev:

- *”kan göra och uttrycka medvetna etiska ställningstaganden grundade på kunskaper om mänskliga rättigheter och grundläggande demokratiska värderingar”*(Lgr11, s12)
- *”tar avstånd från att människor utsätts för förtryck och kränkande behandling, samt medverkar till att hjälpa andra människor”*(Lgr11, s12)
- *”visar respekt för och omsorg om såväl närmiljön som miljön i ett vidare perspektiv”*(Lgr11, s12)

I Lgr11 står det också att läraren ska:

- *”klargöra och med eleverna diskutera det svenska samhällets värdegrund och dess konsekvenser för det personliga handlandet”*(Lgr11, 12)

4 Litteraturgenomgång

Enligt SCB (Statistiska centralbyrån) invandrade 96467 personer till Sverige 2011. Detta märks tydligt i bland annat skolan. Idag består skolklasserna av elever med en mångfald av olika nationaliteter, kulturer och religioner som lever under olika sociala förhållanden. Enligt en OECD studie (1995) av lärarförbundet (1997:88) får vi ta del av de faktorer som kan vara avgörande och som kan utgöra en risk för att en elev skall hämmas i sin skolutveckling. Dessa riskfaktorer är:

- fattigdom
- tillhörighet till etnisk minoritet
- familjeförhållanden
- dåliga språkkunskaper i majoritetsspråket
- typ av skola
- skolans geografiska placering
- närsamhällets struktur

Då majoriteten av barnen drabbats av en eller flera av dessa riskfaktorer kan det skapa svårigheter i skolan, både för eleven och läraren. Undervisningen i den mångkulturella skolan skiljer sig en del ifrån övriga skolor placerade i mer integrerade områden. Det beror på att många av barnen i dessa områden lever helt avskilt ifrån det svenska samhället. Dessa elever känner sig ofta bortglömda och diskriminerade. Frågor kring olikheter, likheter och tolerans är några viktiga begrepp som ingår i den mångkulturella undervisningen, enligt Lorentz (2009). Genom att skapa möjligheter för kommunikationen mellan individer med skilda sociala, kulturella och etniska bakgrunder skall man bjuda in barnen till det svenska samhället. Här har språket en väldigt viktig roll.

Språket är en viktig redskap för att skapa goda relationer mellan människor med olika bakgrunder och kulturer. Den som behärskar ett språk dåligt känner sig otrygg och osäker. Detta kan eskalera till ilska, hopplöshet och hat som kan påverka omgivningen och eleven själv i den fortsatta kunskapsinläringen (Evenshaug & Hallen, 2001). Lorentz (2009) menar att språket förenar oss och skapar en vi – känsla som leder till en viss gemenskap inom nationen.

4.1 Det mångkulturella samhället

Begreppet mångkulturell har fått en negativ innebörd och kommit att förknippas med främmande kulturer. Jonsson Lilja refererar till Månson (1998, s.33ff) som menar att när normer och värden inte tillfredsställs under socialisationsprocessen så uppstår konflikter i samhället. Den ökade invandringen leder till att minoriteternas behov förtrycks och hamnar i kläm med de infödda svenskarnas. Konflikter uppstår när majoriteten vill att minoriteten skall anpassa sig till det nya samhällets normer och värden. Minoriteten kämpar istället för att få en beaktelse av sin etniska identitet och få en möjlighet att yttra sin kultur. Detta skapar ett vi och de samhälle med tydliga gränsdragningar mellan dessa två ”grupper” (Nordenfalk et al., 2004).

Enligt Jonsson Lilja (1999) är det just detta som skapar ett segregerat samhälle. Hon menar att de nya medborgarna isoleras i form av bland annat boendesegregation. Man vill hålla ett visst avstånd ifrån det okända och de främmande kulturerna. Det är just detta som leder till att vi skapar fördomar gentemot varandra, dvs. ovetskapen om det okända. Runt 1990-talet publicerades en rad böcker om hur mångfaldsarbetet kunde främjas för att skapa bättre relationer mellan ”invandrare och svenskar”. Man kom oftast fram till att, om man blandade dessa två ”grupper” kunde man uppnå resultat och skapa ett integrerat samhälle trots att man fortfarande delade in invånarna i två olika fack. Detta ändrades så sent som 2000-talet då man bara arbetade med begreppet mångfald (Jonsson Lilja, 1999).

4.2 Vi och de Andra

Begreppet etnicitet härstammar från grekiskans ethnos och betyder ”folk”. Jonsson Lilja (1999) menar att begreppet ”eticitet” används för att referera till och dela in/kategorisera folk i olika fack. Hon menar att detta anses komplicera ”invandrarnas” anpassning i det svenska samhället. Ungdomar som tillhör en minoritetsgrupp har det tuffare att skapa sig en egen identitet (Evenshaug & Hallen, 2001). Vidare står det att detta kan beror på att fördomar och diskrimineringar kan skapa hinder i yrkeslivet och inom utbildningen. Konflikter skapas även mellan subkulturen och majoritetskulturens pågrund av deras skilda värderingar.

Språk, historia, religion, klädsel, ursprung, seder och traditioner eller hudfärg kan vara utmärkande drag/särdrag. Begreppet ”eticitet” brukar ofta användas för att förklara kulturella särdrag och kännetecken som skiljer invandrarna från svenskarna (Sally Jonsson Lilja, s.19)

Jonsson Lilja (1999) nämner även begreppet identitet i sin rapport. Vi skiljer på den subjektiva och objektiva identiteten. Den subjektiva identiteten innefattar individens åsikter och värderingar. Medan den objektiva identiteten är någonting som du blir tilldelad av omgivningen dvs. att individen delas in i samhället efter kön, ålder yrke, etnisk ursprung, nationalitet eller religion.

Sedan talar vi även om ”kulturell mångfald”.

En kulturell mångfald betecknar skillnader som finns mellan stad och land, kön, olika sociala klasser, olika generationer och människor med olika livserfarenheter och värdesystem (SOU 1996:143, s7)

Alla dessa begrepp har en negativ påverkan på individens integrationsprocess i samhället (Jonsson Lilja, 1999).

4.3 Den mångkulturella skolan

Att Sverige är ett mångkulturellt land märks tydligt i dagens skolor. Enligt Nordenfalk et al. (2004) förknippas uttrycket den mångkulturella skolan och mångkulturell undervisning med undervisning som bedrivs i skolor i geografiskt segregerade förortsområden. Den mångkulturella skolan anses inte vara tillämpad för elever med en etnisk svensk bakgrund och kopplas istället ihop med elever som i boken beskrivs som de Andra. Lorentz (2009) menar att det var vanligt att tidigare förknippa begreppet ”invandrarelever” med elever som varit födda i en annan kultur än det svenska. Dessa elever har ansetts vara i behov av hjälp och stöd för att klara av sin skolgång, dvs. man betraktade dem som avvikande ifrån den svenska normen.

Begreppet den mångkulturella skolan började användas öppet år 1996. År 1995 i samband med projektet, *Lärarna lyfter Sverige*, publicerade Lärarförbundet tidskriften, *En mångkulturell skola*.

I den får vi ta del av Utrikesdepartementets uttalande om den mångkulturella lärandemiljön. Där står det att:

Det internationella beroendet ökar inom alla områden. Sverige är idag ett mångkulturellt samhälle, vilket också måste återspeglas inom utbildningen. Utbildning på alla nivåer måste på en och samma gång främja kulturell identitet samt kunskap om respekt för andra kulturer (Regeringens proposition 1994/95:100)

Lärarna lyfter Sverige, var ett projekt som innefattade förskolan till högskolan och innebar en utveckling av skolans verksamhet. Detta var nödvändigt för att Sverige skulle bli ett framgångsrikt välfärdssamhälle. Projektet beskrivs vara den största satsningen i Lärarförbundets historia (Seminariematerial, 1996-03-01) Hittas i bilagan 2.

I dagens mångkulturella skolor omges vi av barn som kommer ifrån en mängd olika kulturer och talar en mängd olika språk.

I dagens samhälle behöver alla människor en utvecklad förmåga att leva med kulturell mångfald. Skolan har som social och kulturell mötesplats ett särskilt ansvar för att stärka denna förmåga (SOU 1996:143)

Parszyk (1999) menar att grundskolidén i Sverige går ut på att alla barn oavsett olika sociala och ekonomiska förhållanden, har rätt till en likvärdig utbildning. Författaren menar att många barn under 1990 – talet upplevde att skolan var utformad för svenska elever eftersom att möjligheten till att söka sig vidare till akademiska studier betecknades som små för dessa barn.

4.4 Läraren i den mångkulturella skolan

Läraren har som uppdrag att stödja sina elever och bekanta de med det mångkulturella samhället de lever i (IPD – rapport 2001:7). I lärarförbundets broschyr, (1997:88) menar Gunilla Lundgren, författare och pedagog, att gå in med inställningen att man skall undervisa som man alltid har gjort i den segregerade lärandemiljön existerar inte. För att kunna jobba i en mångkulturell skola och respekteras som lärare krävs det att man skaffar sig kunskaper om andra länder, kulturer och traditioner, dvs., hela tiden vidareutbilda sig (Rapp 298:2001:7). Om en lärare inte vet vad t.ex. Somaliens huvudstad heter kan eleven ta illa upp och betrakta lärarens ovetenskap som brist på respekt gentemot eleven.

Andersson och Refinetti (IPD – rapport 2001:7) refererar till Giroux (1994) menar att, eftersom att man undervisar elever som kommer ifrån en mängd olika kulturer är det viktigt att läraren är medveten om att hen är kulturbärare och inte värdeneutral. Detta kan skapa kulturkrockar, men kan även skapa intressanta diskussioner i skolan.

Jonsson Lilja (1999) refererar till Lahdenperä (1995, s.105), som menar att begrepp som tolerans, respekt och människors lika värde är någonting som värdesätts och diskuteras ofta i den mångkulturella skolan. Begreppen demokrati och pedagogik i kombination har en stor betydelse. Detta kan främja eleven att på ett konkret sätt ta del av samhällets normer och värderingar och skapa ett lustfyllt lärande. Genom öppna samtal, diskussioner och argumentationer kan man utvecklas som individ, dvs. undervisningen måste ske i demokratiska former (Oscarsson, 2005). Det innebär att skolan skall utbilda sina elever i demokratiska värden som frihet, ansvar, respekt och personlig integritet.

4.5 Dilemman med lärarens uppdrag

Lärarens uppdrag är att alltid sätta eleven i centrum. Alla barn i Sverige har rätt till en likvärdig utbildning. Du har säkert ett flertal gånger hört begreppet människors lika värde. Men det är lättare sagt än gjort. Alla människor är olika och det är svårt att tycka lika om alla. Våra känslor och tankar kan vi inte styra över. Att tycka mindre om någon är helt naturligt. Men att börja tycka illa om vissa grupper än andra kan bli farligt och skapa problem i ens yrkesroll (Thorsen, RAPP 168:91:2).

Lagen om förbud mot diskriminering och kränkande behandling av elever och skolpersonal, *Lagen om likabehandling av elever i den Svenska skolan*, trädde i kraft så sent som 2006. Trots detta menar Lorentz (2009) att mycket forskning tyder på att lärarnas förhållningssätt gentemot sina elever är orättvis. Att barnen behandlas olika har en kulturell, etnisk eller språklig grund. Detta påverkar elevernas jaguppfattning och motivation för skolarbetet, menar Evenshaug & Hallen (2001).

Det finns tydliga riktlinjer för skolans demokratiska uppdrag i teorin, men i praktiken kan det vara mer komplext. År 2008 beräknades över 1000 fall av kränkande behandling och diskriminering kommit in till Skolverket (Lorentz, 2009). Oftast handlar det om att barnen känner sig mindre värda och underlägsna och betraktas som de individerna ”man skall tycka synd om” menar forskaren Ing- Marie Parszyk (Nordenfalk et al., 2004).

Ett annat problem är att invandrarföräldrar har en helt annan bild och uppfattning om lärarna på den svenska skolan och på undervisningen som bedrivs än svenska föräldrar (Nordenfalk et al., 2004). Vidare står det att föräldrarna upplever den svenska skolan som slapp och skickar inte sina barn till skolan under vissa aktiviteter som friluftsdagar, som de anser vara onödiga för barnens utvecklingsprocess. Trots att det är en viktig del av undervisningen. Leken hjälper barnen att undersöka sin omgivning och sig själva. Den bidrar också till att den emotionella, sociala, intellektuella och den motoriska biten utvecklas (Evenshaug & Hallen, 2001)

Ett annat problem som tas upp är att barnen upplever lektioner som SO och Historia som onödiga eftersom det inte tillfredsställer deras behov. Att lära sig om Sverige eller om svensk historia anses inte vara nödvändig. Inte heller uppskattas historiken som tillförs till eleverna om hemlandet. Då eleverna anser att fakten är oaktuella eller falska, dvs. eleverna har svårt för att höra sann fakta om det egna hemlandet, som i det här fallet syftar på det land barnen eller barnens förälder/föräldrar är födda i (Nordenfalk et al., 2004).

Ulf P. Lundgren arbetar på skolverket och menar att man på lärarhögskolan tror sig kunna utbilda sina studenter för att leda ett förändringsarbete (Läraryrket, 1997:88). Han menar att det är skolan som skall in i lärarutbildningen, dvs. att de berörda lärarna som jobbar i segregerade förortsskolor skall få en möjlighet att yttra sig om sin arbetsmiljö och dela med sig av sina erfarenheter till andra lärare, lärarhögskolor och skolledningen.

Att arbeta som lärare idag är mer komplext. Samhället lägger alltmer ansvar på skolan och lärarna. Vi skall agera som, medlare, kurator, studievägledare, i samarbete med hemmet ansvara för barnens fostran, stå för den sociala biten mm (RAPP 298:2001:7). När andra samhällsinstitutioner misslyckas överläggs ansvaret på skolans axlar (Nordenfalk et al., 2004). Lärarna förväntas ta itu med allt mellan ekonomiska problem till samarbete – och samspelsproblem i familjen.

Lärarna förväntas också ta itu med de ideologiska motsättningar som råder utanför skolans väggar. Här talas det bland annat om den sociala isoleringen i samhället. Vi förväntas lösa allt som andra samhällsinstitutioner har misslyckats med (Nordenfalk et al., 2004).

4.6 Social interaktion

Jonsson Lilja (1999) refererar till Giddens (1998, s.248) som menar att avståndet mellan minoritetsgruppen och majoritetsgruppen växer. Detta beror på att den etniska minoritetsgruppen isoleras socialt och fysiskt ifrån majoriteten i samhället. Andersson och Refinetti (2001) har i en studie på Gårdstensskolan, som till större delen består av barn med annan etnicitet än svensk, beskrivit att barnen på skolan inte hade några större kunskaper om hur staden Göteborg såg ut.

Barnen vågade inte åka in till centrum och elever från innerstan var för rädda för att åka in till Gårdsten. För att utveckla den kognitiva förmågan är fysiska erfarenheter och ett socialt samspel ett måste. Detta kan dock inte ske om det inte finns någon interaktion mellan individen och omgivningen (Evenshaug & Hallen, 2001).

4.7 Språket

Jonsson Lilja (1999) menar att språket anses utgöra viktig del i strävan efter att skapa ett förhållandevis homogent samhälle. Språket är en av de viktigaste byggstenarna för att skapa goda förbindelser med sin omgivning. Fridolfsson (2008) skriver att Bruce (2006) menar att barn som har ett svagt språk riskerar att dra sig undan och undvika situationer som kräver goda språkkunskaper. Detta gör att man isolerar sig ifrån det som betecknas som skrämmande och okänt. Språket kännetecknas vara en viktig beståndsdel för all inläring (Fridolfsson, 2008). Barn tillägnar sig språket genom sociala interaktioner med sin omgivning. Assimilation och ackommodation kan inte ske om det inte förekommer någon form av socialt samspel mellan individ och omgivning (Evenshaug & Hallen, 2001).

5 Teoribakgrund

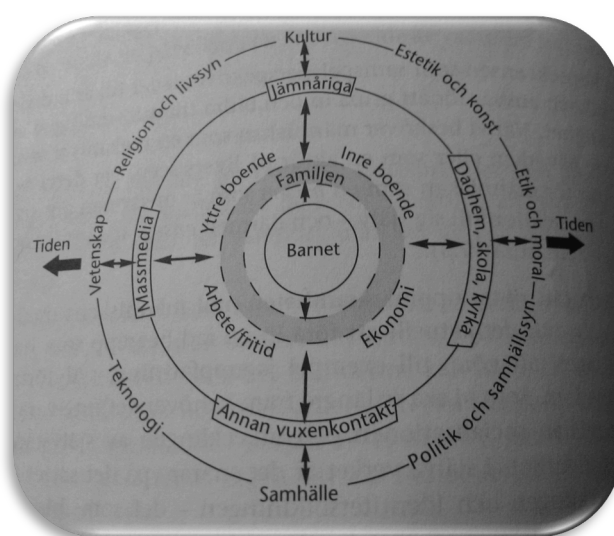
Jag har valt att utgå ifrån det sociokulturella perspektivet eftersom att den sociala interaktionen benämns i mitt arbete som en viktig faktor för individens utvecklingsprocess. Många barn i den mångkulturella skolan behärskar inte majoritetsspråket så väl och undviker situationer där språket måste användas. Barnen grupperar sig och umgås då bara med vänner som utövar samma språk och kultur som de själva. För att den kognitiva förmågan skall utvecklas är fysiska erfarenheter och ett socialt samspel ett måste. Detta kan dock inte ske om det inte finns någon interaktion mellan individen och omgivningen (Evenshaug & Hallen, 2001).

Behavioristerna menar att de yttre miljöfaktorerna spelar en nästintill avgörande roll för barnens fortsatta utveckling. I form av bestraffningar och belöningar skall denna utveckling ske. Behaviorismen förnekar dock inte de biologiska faktorerna för individens utveckling (Evenshaug & Hallen, 2001).

Vygotskij menar att det sociala samspelet påverkar barnens tänkande och beteende. Den sociala interaktionen är en faktor för att man skall kunna utveckla sociala och moraliska begrepp (Evenshaug & Hallen, 2001)

”På ett rent beskrivande plan kan vi definiera socialisation som en process där individen tillägnar sig en bestämd grupps eller kulturs värderingar och livsmönster” (Evenshaug & Hallen 2001, s28)

Barnen får växa upp i och in i ett samhälle och en kultur med bestämda normer, traditioner, beteendemönster, värderingar och symboler genom socialisation med människor som finns i barnens närmsta omkrets. Här inkluderar vi familjen, föräldrarna och syskonen (Evenshaug & Hallen, 2001). Kommunikationsmodellen (Figur 1) nedan beskriver familjens filterfunktion och hur barnens interaktion med olika socialisationsfaktorer påverkar barnens relationer i ett socialt nätverk. Figuren ger oss också en inblick i hur familjens yttre- och inre boendeförhållanden, föräldrar arbets – och fritidssituationer och familjens ekonomi påverkar individen (Evenshaug & Hallen, 2001).

Figur 1, En familjepedagogisk modell (Evenshaug & Hallen, s. 32)

Evenshaug och Hallen (2001) menar att kommunikationsmodellen beskriver familjen som den primära faktorn i socialisation och uppfostran. Familjen fungerar som ett "filter" som direkt eller indirekt stänger ute alla andra former av påverkan. Den direkta filterfunktionen innebär att föräldrarna som är den starkaste anknytningskontakten hjälper barnen att ta del av kulturens värderingar, normer och roller. När barnens kontaktyta blir större kommer familjens filterfunktion att avgränsas menar Evenshaug & Hallen (2001).

Den indirekta filterfunktionen har att göra med att barnen i interaktion med familjen bildar sig en referensram som påverkar hur de reagerar och bearbetar intryck från andra socialisationsfaktorer (Evenshaug & Hallen, 2001). Språket är en viktig förutsättning för att lära känna nya kulturer och ta del av samhällets normer och värderingar. En del Psykolingvister menar språket är genetiskt betingat hos barn. LAD, Language Acquisition Device, innebär att barnen genom att lyssna på språket kan tillägna sig den. Det förutsätter dock att barnet inte enbart lyssnar på språket men också att den ingår i någon form av språklig kommunikation (Evenshaug & Hallen, 2001).

Begreppet främlingskap eller alienation innebär i ett utvecklingspsykologiskt perspektiv ett avvisande av samhällets värderingar och att individen isolerar sig ifrån sin omgivning, menar Evenshaug & Hallen. Vidare står det att främlingskap kan bero på kulturell friställning eller frisättning. Det innebär att samhället "befriar" ungdomarna från de normer och skydd som välfärdssamhället erbjuder för individens trygghet. Ziehe (1975) menar att detta kan resultera till att ungdomarna inte lyckas bilda en social och personlig identitet, eftersom att den kulturella friställningen kan leda till rotlöshet och historielöshet.

Evenshaug och Hallen (2001) lägger en stor tyngd på vikten av att förverkliga sig själv i det demokratiska samhället. De menar att om självförverkligandet inte sker i interaktion med omgivningen kan det leda till någon form av jagdyrkan, en oklar jagbild och problem med andra människor i sin omgivning. Den kulturella friställningen som individen betecknade som frihet visar sig leda till isolering och ensamhet. Främlingskap kan ha andra grundläggande orsaker. Det kan också handla om att individen förknippar samhället som auktoritativt. Ett hänsynslöst och diskriminerande samhälle som utesluter människan och miljöns trygghet. Främlingskap i lägre sociala samhällsklasser beror på sociala och ekonomiska problem, skriver Evenshaug och Hallen (2001).

6 Resultat

Resultatdelen består av mina kvalitativa samtalsintervjuer som utgår ifrån mina frågeställningar. Jag skall redovisa pedagogernas svar i den här delen. Det är viktigt att se arbetssituationen på den mångkulturella skolan utifrån den verksamma lärarens egna perspektiv. Jag kommer inte beskriva den enskilde lärarens uttalande under separata rubriker, utan blanda alla pedagogers yttranden under samma huvudrubrik. Det beror på att de flesta frågor som ställdes till pedagogerna alla gav liknande svar.

6.1 Varför valde du att arbeta på den mångkulturella skolan?

Att söka sig en tjänst i en skola som har sin geografiska placering i segregerade förortsområden råder det skilda uppfattningar om. De flesta pedagoger syftar på att de lockades av den mångkulturella arbetsmiljön och man såg det som en utmaning. Att jobba i en miljö med en mångfald av olika nationaliteter, kulturer, traditioner, språk etc. är så vackert och lärorikt menar pedagogerna. Men det är också jobbigt, säger Cecilia.

”Jag började arbeta på skola B för sex månader sedan. När jag sökte den här tjänsten handlade det mest om att testa på nya erfarenheter. Många pratar om lärarnas tuffa arbetsmiljö och elevernas brist på respekt gentemot läraren, men jag vågade ge skolan en chans, det är här man kan göra skillnad som lärare.”(Cecilia)

”Jag valde inte frivilligt att jobba på skola A, utan blev placerad där via ett bemanningsföretag jag jobbade för. Jag behövde ett jobb när jag tog min examen och då hamnade jag där. Jag kommer själv från Iran så missuppfatta mig inte, jag har ingenting emot andra kulturer och traditioner.”(Leila)

6.2 Hur är det att jobba i den mångkulturella skolan?

Anledningen till att jag valde att skriva om den mångkulturella skolan som lärarens arbetsplats, grundade sig på okända rykten och myter om lärarens tuffa arbetsmiljö. Jag ville med egna ögon skapa mig en helhetsbild över den riktiga situationen på skolan. Jag frågade mina intervjupersoner om det verkligen stämmer att det är tuffare att jobba i skolor i segregerade förortsområden och i sådana fall varför? Marina berättade att det är tuffare eftersom att barnen på skolan lever under olika sociala förhållanden. På dessa skolor stöter man på barn som isolerats ifrån det svenska samhället, pedagogerna.

”Många föräldrar till barnen är lågutbildade, är arbetslösa och har språkliga svårigheter. Barnen får inte det stöd de är i behov av hemma och det kan bli jobbigt i längden. Det kan sluta med att barnen ser skolans institution som en plåga där de får lära sig om saker och ting som inte alls berör dem.”(Marina)

Undervisningen på den mångkulturella skolan skiljer sig dock från andra skolor menar pedagogerna. Begrepp som normer, värden, respekt och människors lika värde är viktiga begrepp som dagligen måste bearbetas i skolan genom demokratiska samtal.

”Du kan inte gå in i en klass och börja undervisa hur som helst. Det krävs mer än så. Barnen måste lära sig att respektera dig och det kan de inte göra om du inte vinner deras respekt genom att skapa någon form av ”kompisrelation” med dem.”(Leila)

Josefin menar att språket kan skapa stora missförstånd i undervisningen. Det beror på att många elever på skola B har en utländsk bakgrund och har knappt någon kontakt med svenskar. Hon menar att språket hindrar barnen från att vistas i områden utanför deras hemtrakter. Den enda sociala kontakten de har är med familj och vänner, som även de tillhör samma etnicitet som de själva. Därför blir det lätt hänt att modersmålet blir det enda språket som utövas på fritiden och även inom skolans väggar.

”Vi försöker tala om för barnen att prata svenska när de är i skolan och att det är viktigt för att inte stänga ute andra klasskamrater. Men det är inte så effektivt. Trots detta grupperar sig barnen på skolan och umgås med vänner som har samma bakgrund, talar samma språk och utövar samma kultur och traditioner som de själva.”(Josefin).

Karina menar att barnen inte ser några fördelar med att kunna prata svenska eftersom att de inte har användning av språket. Hon menar att det är just detta som leder till att barnen blir så hatiska gentemot samhället. Att inte kunna språket och bara vistas i områden där kontakten med det svenska samhället klippts skapar hat och aggressioner.

Cecilia menar att det krävs mycket tålamod att jobba på skola B och allmänt på skolor där invandrartätheten är stor. Hon säger i intervjun att arbetsbelastningen på läraren är tyngre än på skolor belägna i mer integrerade områden.

”Du tar med dig arbetet hem, det känns som att du arbetar konstant, man har knappt någon fritid. Visst låter det lite överdrivet, men så är det. Du arbetar för att skapa en bättre skolmiljö och hjälpa barnen sätta en fot i samhället, men det enda du får tillbaka är hatiska uttalande om hur oviktig undervisningen på skolan är. Jag har många gånger fått höra ordangrepp som, jävla svenne, varför skall vi lyssna på dig och vad vet du om oss? gå och lev ditt lyxliv”(Cecilia).

De flesta pedagoger menar att barnen på skolan har mindre respekt för ”svenska lärare”. Leila är som jag tidigare beskrev gift med en svensk man och har fått ta efter hans efternamn. När Leila arbetade på skola A möttes hon av hat och fördomar av eleverna på skolan.

”Mina elever undrade hur jag kunde gifta mig med en svensk man och att det är ”haram”(skamligt) att blanda sig med annat folkslag. Bara där slank eleverna ur min hand. De såg mig som en försvenskad individ som skämts över att vara utlänning. Många av barnen slutade respektera mig och jag blev dagligen ifrågasatt om mitt förhållande, det var riktigt jobbigt och plågsamt. Eleverna sa till mig att Sverige inte bryr sig om svartskallar och invandrare som oss och att jag svikit mitt land och mitt folk.”(Leila)

Karina menar att det är jobbigt att helatiden vara rädd för att säga till eleverna. Hon menar att barnen ser lärarnas varningar som tomma ord.

”Jag sa till en elev som sparkade boll på skolgården att ta upp bollen och gå till bollplanen med den. Jag vände mig bort och plötsligt fick jag en hård boll i huvudet. Jag låg hemma i tre dagar och mädde så dåligt över händelsen. Hur kunde man skada en person utan några intentioner?”(Leila)

6.3 Får skolan det stöd och hjälp de är i behov av?

Pedagogerna på skolan menar att trots bidraget som skolorna får för varje elev som har utländsk bakgrund så räcker inte stödet. Det är fortfarande för lite lärare på skolan som får handskas med för många elever som har det jobbigt, menar Josefin.

”På min arbetsplats(C) har vi cirka 450 elever och en specialpedagog och det är alldeles för många elever som är i behov av extrastöd. Det slutar med att en del elever får klara sig själva under lektionen och hoppa över uppgifter som de inte klarar av i läroboken. I slutändan är det eleverna på skolan som får lida för de ständiga nedskärningarna på verksamhetens budget. Sen undrar vi varför barnen är språksvaga och hatiska gentemot samhället. Det här är helt sinnes.”(Marina)

”Som lärare vill man hjälpa barnen att uppnå målen i styrdokumentet, men det är lättare sagt än gjort. Det är omöjligt att hjälpa 26 barn i en klass där mer än hälften av eleverna är i behov av extrahjälp.”(Karina)

De andra pedagogerna har samma attityd till detta och menar att skolans institution betecknas klara av allt. Föräldrar skickar sina barn till skolan och tror att lärarna kan socialisera dem in i samhället, medan sanningen är den att familjen har en viktig roll för att socialisationen skall ske.

”Föräldrarna skickar sina barn till skolan och tror att vi skall uppfostra dem till goda samhällsmedborgare. En del utländska föräldrar har en helt annan syn på skolans verksamhet och upplever den som slapp och meningslös.”(Leila)

Pedagogerna på skolorna menar alla att de får göra så gott de kan med de medel de har att utnyttja, mer kan man inte göra. Cecilia menar att det är många lärare på skola B som är helt slutkörda. De är nedstämda och har inte den gnistan i ögonen längre. Detta påverkar lärarens engagemang i skolundervisningen menar hon.

”Vi känner oss helt bortglömda. Det känns som att samhället har glömt bort de här stackars barnen. Istället för att gå ut till skolorna och upptäcka arbetsmiljön med egna ögon så drar sig samhället undan och blundar för problemen.”(Cecilia)

6.4 Samarbetet mellan skolan och hemmet

Samarbetet mellan skolan och hemmet är en viktig del i barnens utvecklingsprocess. Men eftersom att många av föräldrarna till barnen inte behärskar det svenska språket så bra hämmas kommunikationsförmågan mellan läraren och föräldrarna, menar Josefin.

”Jag kan bara inbilla mig hur skrämmande och svårt det måste vara att röra sig i ett land utan att kunna språket. Skola C brukar anordna föräldramöten en gång varje termin, men det är sällan folk dyker upp. Vore kanske inte så kul att sitta på ett möte och bara förstå en tredjedel av vad som sägs.”(Marina)

Pedagogerna menar att skolan har en skyldighet att kolla med föräldrarna om de behöver någon tolk vid inplanerade möten på skolan och i sådana fall erbjuda dem detta.

”Jag satt på ett utvecklingssamtal någon gång tillsammans med en kurdisk kvinna och en tolk. Eftersom att jag inte har kurdiska som modersmål och inte behärskar språket fullt ut, ringde jag efter en tolk. Under utvecklingssamtalet märkte jag att den informationen jag framförde till den här kurdiska kvinnan var felaktig. Tolken förvrängde allt och tolkade mina meningar ur eget perspektiv. Jag vände mig mot honom och sa på kurdiska, vad håller du på med, det var inte alls vad jag sa? Han skämdes och blev förvånad över att jag förstod det han sa.”(Leila)

Marina menar att sådana här situationer kan skada det lilla förhållandet läraren har med föräldrarna eftersom att risken för eventuella missuppfattningar är stor.

Josefin säger under intervjun att man på skola B skriver ut veckoblad och annan viktig information om skolan på sammanlagt nio olika språk. Detta gäller på alla invandrartäta skolor. Josefin menar att det är viktigt att eleverna ser att deras föräldrar involverar sig i deras skolgång, och som lärare får man gör så gott man kan, med de medel man har.

6.5 En skola för alla?

Begreppet en skola för alla infördes i läroplanen 1980(Lgr80) och innebär att skolan skall vara en plats där alla barn och ungdomar känner sig välkomna. Skolan skall vara en trygg plats där barn oavsett kön och bakgrund erbjuds en likvärdig utbildning. Utbildningen skall utgå ifrån varje individs förutsättningar och behov. Men är det verkligen möjligt?

Josefin skrattar och säger att individanpassade undervisningar inte är möjliga eftersom att tiden inte räcker till. Att variera sin undervisning kan vara ett sätt att utnyttja olika metoder under sina lektioner, men det skapar ändå inte ett individanpassat inlärningsklimat.

”Begreppet, en skola för alla, är en bra vision, men omöjlig att uppnå. Många elever på skola A är i behov av stöd och hjälp för att nå upp till målen. Om skolans budget inte täcker det stöd man är i behov av för att sätta in extrapersonal och fler specialpedagoger blir det svårt att skapa en skola för alla.”(Leila)

Pedagogerna på skolorna menar att det är våra barn som får bli lidande för detta. Skolans budget täcker inte skolans behov och då blir det svårt att bedriva en undervisning som sträcker sig till alla elever. Särskilt i skolor där invandrartätheten är stor är det extra viktigt med stöd och hjälp för att skapa en trygg och inlärningsrikt klimat. Vi vill tro på visionen, en skola för alla, men i dagsläget är det långt kvar innan vi är där, pedagogerna.

”Jag tror att okunskapen om dessa elever, bristen på tid och pengar försvårar pedagogernas arbete. Tyvärr vet vi för lite om vilka undervisningsmetoder vi skall använda oss av för att tillfredsställa alla elever på skolan. Därför hamnar många elever i bakgrunden, känner sig dåliga och slutar engagera sig i skolarbetet.”(Marina)

6.6 Hur skall man öka lärarnas kompetens?

Att komma från en skola i centrala innerstan till en skola placerad i den segregerade förorten kan vara en stor omställning för pedagogen. Annorlundare arbetsmiljö och annorlundare elever. Om lärarna på skolan inte har tillräckligt med kunskaper för att kunna bedriva undervisning på dessa skolor kan det hämma elevernas utbildning.

Leila menar att det är viktigt att skolan erbjuder pedagogerna kurser och program som kan vara ett stöd för deras arbete. Men de ständiga nedskärningarna och besparingarna på skolans budget blir ett hinder.

”Det kostar pengar att gå på utbildningar och köpa in program. När lärarna är på utbildning måste skolan sätta in vikarier och även det kostar mycket pengar. Skolan har inte råd.”(Josefin)

Karina menar att man på lärarprogrammet får ta del av litteratur som beskriver om den perfekta skolan och vikten av individanpassade undervisningar. Men i verkligheten är det här en förvrängd bild, menar hon. Pedagogerna på skolorna menar att det i dagsläget inte satsas så mycket pengar på skolorna och då blir det svårt att utbilda lärarna.

”Man får helt enkelt själv vidareutbilda sig och söka sig till kurser, men den tiden har inte alla. I dagsläget är det här det ända sättet att ta del av nya verktyg som kan gynna lärarens arbete och skapa ett lustfyllt lärande i klassrummet.”(Marina)

6.7 Lärarens förväntningar

Mycket källor talar för att lärarens förväntningar påverkar barnens skolgång. Helst vill man se alla sina elever som jämlika, men det kan bli svårt. En lärare förväntar sig mer av en duktig elev än en elev som har det tufft i skolan.

Cecilia menar att de duktiga eleverna på skolan utmanas medan de lågpresterande eleverna knappt får det stöd de behöver för att uppnå målen för sin årskurs. Pedagogerna menar att de lågpresterande eleverna oftast får enkla uppgifter som man vet att de klarar av för att de skall ha någonting att göra på lektionerna.

”Man hinner inte hjälpa alla sina elever och därför blir det ganska självklart att man utmanar de duktiga eleverna för att de skall bli ännu bättre. Jag vet att det är fel att tänka såhär. Jag tycker självklart synd om de svagare barnen i klassen, men det är så svårt att hjälpa dem. Därför blir det lätt att man slutar förvänta sig ”stordåd” av de elever som man vet inte kommer uppnå målen för sin årskurs och satsar istället på dem som är duktiga.”(Karina)

Leila tror att det förekommer mycket orättvisor inom skolans portar, men att det inte talas så mycket om det. Hon menar att lärare är vanliga människor, med känslor och åsikter. Det är viktigt att agera professionellt i yrkeslivet, men samtidigt får man inte glömma bort att vi bara är människor.

”Barn i segregerade förortsområden har det oftast tuffare ekonomiskt och socialt. Därför blir det lätt hänt att man inte förväntar sig så mycket av sina elever och att man mest tycker synd om dem”.(Leila)

6.8 Vem bär ansvaret för barnens bristande kunskaper?

Pedagogerna menar att det är skolan och lärarna som får ta på sig det ansvaret. Cecilia säger att skolor i de segregerade förortsområdena idag brottas med stora problem och oftast är det lärarna som skuldbeläggs.

”Det är regeringens och kommunernas ansvar att förse skolorna med de resurserna respektive skola är i behov av för att funka. Men regeringen skjuter över ansvaret på skolorna.”(Cecilia)

”Så fort frågan om skolans problematik och ansvarstagande dyker upp avfärdas dem med svaret, vi har inget ansvar kring den frågan, nehe? Inte är det jag som är den ansvariga. Alla skyller på alla.”(Marina)

Josefin säger att man väljer att blunda för problemet istället för att ta tag i det. Om regeringen och kommunerna inte stiger fram och tar sitt ansvar så kommer vi ingenstans. Detta kommer istället resultera till att problemen som redan existerar på skolorna eskalerar och blir allt större och svårhanterligare. Vilket det redan är i dagsläget, menar Karina.

”Rektorn, lärarna och facket beskyller även de samarbetsovilliga föräldrarna till barnen som en del av boven i dramat, men egentligen så har föräldrarna ingen skolplikt och därför har de ingenting med skolans problem att göra.”(Leila)

Cecilia tror att alla beskyller varandra för att någon måste stå till svars. Att det är regeringen, kommunerna och skolcheferna som är de ansvariga råder det ingen tvekan om, menar pedagogerna på skolorna.

7 Diskussion

7.1 Våra fördomar och förväntningar

I diskussionen kommer jag att analysera mitt arbete och knyta ihop de olika delarna i arbetet för att se sambandet. Syftet med mitt arbete har varit att upptäcka hur det är att jobba som lärare i den mångkulturella förortsskolan och vilka problem som anges i litteraturen till detta. Rykten och myter om förorterna har skapat fördomar och givit dessa områden en negativ bild. Som jag tidigare skrev har media en stor påverkan på oss människor. Om man tillbringar sin stora tid framför Tv:n eller annan media blir man ett lätt byte för massmedierna (Himmelweit m.fl., 1958 Feilitzen 1989a; Werner, 1997).

Vi människor dömer varandra alltför lätt. Bristen på information och okunskapen om i det här fallet förorten och förortsskolorna skapar fördomar gentemot människor och skolor som befinner sig i dessa trakter och vice versa. Det är lätt att dra alla människor över en och samma kant. Om en grupp människor med en viss etnisk bakgrund begår ”olämpliga handlingar” kan det skapa fördomar gentemot folk med liknande etnicitet. Att inte dra alla människor över en och samma kant är lättare sagt än gjort. Marina nämner att okunskapen om elever i det segregerade förortsskolorna är ett av skälen till att barnen inte klarar av sin utbildning och i sin tur hamnar utanför samhällets ramar. Lärarens förväntningar har en stor påverkan på individen. Karina säger under intervjun att man inte hinner hjälpa alla sina elever och därför blir det ganska självklart att man utmanar de duktiga eleverna för att de skall bli ännu bättre. Hon menar att läraren inte förväntar sig något ”stordåd” av de svagare eleverna, dvs. att de inte kommer uppnå målen för sin årskurs och därför satsar man på de duktigare.

Nordenfalk et al. (2004), menar att begreppet den mångkulturella skolan idag förknippas med elever som i boken beskrivs som de Andra och är inte anpassad för elever med en etnisk svensk bakgrund. Pedagogerna Marina berättar under intervjun att på hennes skola (C) går det 450 elever. Skolan har tillgång till en specialpedagog och det är alldeles för många elever som är i behov av extrastöd. Hon menar att tiden inte räcker till för att hjälpa alla eleverna och vissa får klara sig på egen hand och hoppa över uppgifter som de inte klarar av i läroboken.

Under intervjun nämnde pedagogerna Leila att en del elever och föräldrar inte tror på framgång och lycka om de låter sina barn gå i förortsskolorna. Desto fler fördomar vi har och ju mer kritiska vi är gentemot förortsskolorna ju mer sänker vi barnens skolframgång. Oscarsson (2005) menar att läraren har en stark påverkan på elevinflytandet. Lorentz (2009) skriver att frågor kring olikheter, likheter och tolerans är några viktiga begrepp som ingår i den mångkulturella undervisningen.

Detta kan ta väldigt mycket tid av undervisningen på skolan. Pedagogerna Leila menar att barn i segregerade förortsområden oftast har det tuffare socialt och ekonomiskt och därför blir det lätt hänt att man tycker synd om dessa elever och undviker att nämna någonting om människors olika livssituationer i skolan.

7.2 Lärarens förhållningssätt gentemot sina elever

Evenshaug & Hallen (2001) skriver att undersökningar har visat ett litet samband mellan skolprestation och självkänsla. Elevernas självkänsla påverkas av deras skolprestationer och är beroende av om eleverna uppfattar sig själva som klipska eller dumma i skolan. Vidare står det att jagbildens och självkänslans betydelse för skolprestationen märks särskilt tydligt hos underpresterande elever som oftast kommer från många etniska och sociala grupper. Dessa elever tror inte att de klarar av att prestera i skolan, medan resultatet visar på annat.

Cecilia berättade under intervjun att de duktiga eleverna på skolan utmanas, medan de lågpresterande eleverna knappt får det stöd de är i behov av för att klara av sin utbildning. Leila menar att barn i segregerade förortsområden oftast har det tuffare ekonomiskt och socialt. Därför blir det lätt hänt att man inte förväntar sig så mycket av sina elever och tycker mest synd om dem. Lorentz (2009) skriver att mycket undersökning tyder på att lärarens förhållningssätt gentemot sina elever är orättvis. Att barnen behandlas olika har en kulturell, etnisk eller språklig grund.

Lärarens uppdrag är att alltid sätta eleven i centrum. Men alla människor är olika och det är svårt att tycka lika om alla. Våra känslor och tankar kan vi inte styra över (Nordenfalk et al., 2004). Leila menar att lärare är vanliga människor, med känslor och åsikter. Det är viktigt att agera professionellt i yrkeslivet, men samtidigt får man inte glömma bort att vi bara är människor. Våra känslor och tankar kan vi inte styra över. Att tycka mindre om någon är helt naturligt. Men att börja tycka illa om vissa grupper än andra kan bli farligt och skapa problem i ens yrkesroll (Thorsen, RAPP 168:91:2).

7.3 Undervisningen på den mångkulturella skolan

Resultatet av min uppsats visar att arbetsmiljön i den mångkulturella skolan skiljer sig från skolor placerade i mer integrerade områden. Litteraturen samt intervjuerna jag har fått ta del av anger olika anledningar till det tuffa arbetsklimatet. Fattigdomen i dessa områden, tillhörigheten till en etnisk minoritet, familjeförhållanden, dåliga språkkunskaper i majoritetsspråket, typ av skola, skolans placering samt närsamhällets struktur har en stor påverkan på barnens utvecklingsprocess och lärarens undervisning (Läraryrket, 1997:88).

Pedagogerna som jag intervjuade menade alla att undervisningen på den mångkulturella skolan skiljde sig ifrån undervisningen på integrerade skolor. Begrepp som normer, värden, respekt och människors lika värde är någonting som ständigt måste bearbetas i skolan i form av demokratiska samtal.

Som jag tidigare skrev menar Evenshaug och Hallen (2001) att man genom demokratiska samtal kan förverkliga sig själv dvs. om självförverkligande inte sker i interaktion med omgivningen kan det leda till någon form av jagdyrkan en oklar jagbild och problem med andra människor i sin omgivning.

Evenshaug och Hallen (2001) skriver att främlingskap kan handla om ett hänsynslöst och diskriminerande samhälle som utesluter människan och miljöns trygghet. Främlingskap kan också handla om att individen förknippar samhället som auktoritativ.

7.4 Språket – en viktig del i barnens utvecklingsprocess

I litteraturen samt mina kvalitativa samtalsintervjuer nämns språket som ett viktigt verktyg för all inläring. Goda språkkunskaper i majoritetsspråket är en förutsättning för att lära känna nya kulturer och ta del av samhällets normer och värderingar (Evenshaug & Hallen, 2001). Pedagogerna förklarade under intervjun att barnens svaga språkkunskaper i det svenska språket leder till att de inte vågar vistas i områden utanför deras hemtrakter.

Som jag tidigare nämnt i min text, refererar Fridolfsson(2008) till Bruce(2006) som menar att barn som har svaga språkkunskaper drar sig undan situationer som kräver att man skall behärska majoritetsspråket. Karina säger under intervjun att många av barnen inte ser någon användning av att kunna prata svenska eftersom att varken familjen eller människor i deras omgivning behärskar språket så bra och rör sig därför inte utanför sina hemtrakter. Barn får växa upp i och in i ett samhälle med bestämda normer, traditioner, beteendemönster, värderingar och symboler genom socialisation med människor i barnens närmsta omkrets (Evenshaug & Hallen, 2001).

Pedagogen Josefin nämnde att barnen i skola B pratar sitt modersmål hemma och på skolan umgås de med vänner som kommer från samma bakgrund, talar samma språk och utövar samma kultur och traditioner. Då barnen för det mesta befinner sig i sina hemtrakter och inte har kontakt med svenskar blir det svårt att lära sig språket. Glappet mellan minoritetsgruppen och majoritetsgruppen växer alltmer då etniska minoritetsgrupper isoleras socialt och fysiskt från majoriteten i samhället, menar Giddens (1998) i Jonsson Lilja (1999). Jonsson Lilja skriver att de nya medborgarna isoleras i form av bland annat boendesegregation.

Josefin berättar under intervjun att många av eleverna på skola B knappt talar svenska utanför skolans portar och inte heller inom skolans väggar. Det enda sociala kontakten barnen har är med familjen, som inte behärskar det svenska språket så bra, samt med vänner som även de tillhör samma etnicitet som de själva.

7.5 Vi och de samhälle

Evenshaug och Hallen (2001) skriver att främlingskap kan bero på kulturell frisättning eller friställning, dvs. att samhället "befriar" individerna från de normer och skydd som välfärdssamhället erbjuder för individens trygghet. Cecilia menar att det är regeringens och kommunernas ansvar att förse skolorna med de resurser som krävs för att hjälpa barnen att klara av sin utbildning. Pedagogerna menar dock att det är ingen som vill ta på sig det ansvaret, vilket skapar konsekvenser i undervisningen och barnen känner sig bortglömda. Vidare skriver Evenshaug och Hallen(2001) att den kulturella friställningen som individen betecknar som frihet visar sig leda till isolering och ensamhet.

Det skapar ett vi och de samhälle med tydliga gränsdragningar mellan dessa två "grupper". Man vill hålla ett visst avstånd mellan det okända och främmande kulturerna (Nordenfalk et al., 2004). Evenshaug och Hallen (2001) menar att språkligt utanförskap kan skapa en segregation som man själv har orsakat.

Pedagogen Karina menar att det språkliga utanförskapet leder till att barnen inte ser några fördelar med att kunna tala svenska. Att bara vistas i områden där kontakten med det svenska samhället klippts av kan leda till hat, fördomar och aggressioner.

Andersson och Refinetti (2001) har i en studie på Gårdstensskolan upptäckt att barnen på skolan inte hade några större kunskaper om staden Göteborg. Eleverna på skolan som till större delen bestod av barn med en annan bakgrund än svensk vågade inte åka in till centrum. Eleverna från innerstan var i sin tur rädda för att åka in till Gårdsten. Evenshaug och Hallen (2001) skriver att begreppet främlingskap/alienation innebär ur ett utvecklingspsykologiskt sammanhang ett avvisande av samhällets värderingar och att individen isolerar sig ifrån sin omgivning. Vygotskij menar att det sociala samspelet påverkar barnens tänkande och beteende. Den sociala interaktionen är en faktor för att man skall kunna utveckla sociala och moraliska begrepp (Evenshaug & Hallen, 2001).

7.6 Den primära faktorn i utveckling och uppfostran

Evenshaug och Hallen (2001) beskriver familjen som den primära faktorn i socialisation och uppfostran. Föräldrarna hjälper barnen att ta del av kulturens värderingar, normer och roller. Marina på skola C, menar att många av barnens föräldrar är lågutbildade, arbetslösa och har språkliga svårigheter vilket kan skapa svårigheter i barnens utvecklingsprocess. Eftersom att barnen inte får det stöd de är i behov av hemma och i skolan börjar de se skolan som en plåga där de får lära sig saker som inte alls berör dem. I boken, Nordenfalk et al.,(2004), menar att det finns tydliga riktlinjer för skolans demokratiska uppdrag, men i praktiken kan det vara mer komplext.

7.7 En skola för alla?

Man brukar tala om en skola för alla. Ett begrepp som infördes i läroplanen år 1980 (Lgr11), som innebär att alla barn oavsett kön och bakgrund erbjuds en likvärdig utbildning. I en artikel på Skolvärld.se (2010-09-02) står det att barn som invandrat till Sverige går ut nian med mycket sämre betyg än barn som är födda i Sverige. Leila säger under intervjun att begreppet, en skola för alla, är en bra vision, men omöjlig att uppnå. Cecilia sade under intervjun att alla skyller på alla, för att någon måste ställas till svars.

Bristen på pengar och tid skapar svårigheter med att stötta dessa barn i skolan, menar pedagogerna. Karina säger i intervjun att det är regeringens och kommunens ansvar att förse skolan med de resurser som respektive skola är i behov av. Regeringen skyller i sin tur på aktörerna på skolan. Ibland beskylls även de oengagerade föräldrarna till barnen som de ansvariga för barnens bristande kunskaper.

Att komma från en skola från innerstan till förorten kan vara en stor omställning för pedagogen. Leila säger under intervjun att det är viktigt att skolan erbjuder lärarna kurser och program som kan vara ett stöd för pedagogernas arbete. Problemet är att det kostar pengar och kommunen ser inte det som första prioritet och väljer istället att spara.

Karina menar att man på lärarprogrammet får ta del av litteratur som beskriver den perfekta skolan och vikten av individanpassad undervisning. Men i verkligheten är det en förvrängd bild. Jag har själv haft min VFU på en mångkulturell skola. Det var inte alls vad jag hade tänkt mig. Jag fick en chock eftersom att den litteratur jag behandlat under mina studier inte täckte arbetsmiljön i dessa områden.

I en artikel, *Barn till lågutbildade får dåligt stöd i skolan*, på Sveriges Radios hemsida (16/12-2011) står det att en fjärdedel av de 50 mest segregerade kommunerna inte får den stöd och hjälp de är i behov av. De intervjuade pedagogerna menade att dagens skola betecknas klara av allt samhället har misslyckats med. Skolans skyldighet är inte att uppfostra eleverna eller socialisera dem in i samhället på egen hand. Där behövs även föräldrarnas stöd, eftersom att barnen tillbringar mer tid hemma än i skolan.

Som jag tidigare skrev menar Evenshaug och Hallen (2001) att föräldrarna är den starkaste anknytningskontakten och hjälper barnen att ta del av kulturens värderingar, normer och roller. Barnen kommer i interaktion med familjen bilda sig en referensram som påverkar hur de reagerar och bearbetar intryck från andra socialisationsfaktorer (Evenshaug & Hallen, 2001). Ett samarbete mellan skolan och hemmet är därför viktigt för elevens utveckling. I läroplanen för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet 2011 står det att skolan och vårdnadshavarnas gemensamma ansvar skapar bästa förutsättningarna för barnens utveckling och lärande.

I Lgr11 står det också att alla som arbetar i skolan ska:

”ska samarbeta med elevernas vårdnadshavare så att man tillsammans kan utveckla skolans innehåll och verksamhet”(Lgr, s16)

Teoretiskt låter detta som men bra ide, men i praktiken kan det vara svårare att uppfylla läroplanens riktlinjer. Eftersom att många av barnens föräldrar på skolan inte behärskar det svenska språket kan det bli svårt med ett samarbete, menar de intervjuade pedagogerna.

Som tidigare nämnts får barn växa upp i och in i ett samhälle med bestämda normer, traditioner, beteendemönster, värderingar och symboler genom socialisation med människor i barnens närmsta omkrets (Evenshaug & Hallen, 2001). Marina menar att skola C anordnar föräldramöten en gång varje termin, men det är sällan att folk dyker upp. Skolorna försöker ändå göra föräldrarna delaktiga i skolans verksamhet genom att skicka ut veckoblad och annan viktig information varje vecka tryckt på sammanlagt 9 olika språk. Det är viktigt att barnen ser att föräldrarna och lärarna involverar sig i deras skolgång och för att inte känna sig helt bortglömda.

8 Slutord

Arbetet har givit mig en vidgad syn och inblick i lärarens arbetssituation på den mångkulturella skolan. Jag har fått ta del av nyttig litteratur och lärorika samtal med tidigare verksamma/verksamma lärare på olika skolor. Rykten och myter kan skapa fördomar gentemot en individ eller en grupp människor. Det är viktigt att man själv skapar sig en bild över den verkliga situationen. Det är lätt att anklaga en person för dennes handlingar. Men om vi gräver djupare ner och undersöker varför personen gjorde som hen gjorde så kan vi ibland se att det ligger andra orsaker kring dennes handlande. De förväntningar och fördomar vi har gentemot förortsskolorna och förortsområdena skapar hinder i barnens fortsatta utveckling.

Språket benämns också som en viktig faktor i individens utvecklingsprocess. När majoritetsspråket brister hämmas även den sociala interaktionen med samhället (Evenshaug & Hallen, 2001).

Pedagogerna nämner pengar och tidsbrist som ett hinder för att uppfylla läroplanens begrepp, om en likvärdig utbildning. Jag tror att samhället måste öppna sina ögon och se vart det brister i systemet och reparera det. Detta för att kunna stödja sina invånare och skapa en tryggare livsstil och framtid för alla. Regeringen och kommunerna borde ta sitt ansvar och skapa en lärofylld undervisning som bjuder in alla elever. Många barn i förorten vet alltför lite om det svenska samhället och vice versa. Ovetskapen om det okända skapar fördomar och hat.

Resultatet visade att bristen på den sociala interaktionen samt den bristande kunskapen i majoritetsspråket leder till att barnen isolerar sig och håller sig i sina hemtrakter för att undvika situationer där språket måste användas. Isoleringen utvecklar någon form av hat och avståndstagande ifrån det svenska samhället. Många av barnens föräldrar har också svaga språkkunskaper i majoritetsspråket och håller sig inom sina hemtrakter. Eftersom att föräldrarna är den primära faktorn i socialisation och uppfostran skapar det hinder i barnens utvecklingsprocess. Skolan försöker med de kunskaper och medel de har tillgång till hjälpa barnen ut i samhället. Men det är lättare sagt än gjort. En del pedagoger menade att tidsbristen och resursbristen på skolan skapade hinder i undervisningen. Läraren hanterade detta genom att stödja och utmana de duktigare barnen och ge enklare uppgifter till de elever som hade det jobbigt, endast för att de skall hållas sysselsatta. Det slutar med att barnen ser skolans institution som en tidsfördrivande plats. Många av dessa elever får inte heller något stöd med läxorna hemma då föräldrarna inte kan hjälpa barnen på grund av det bristande språket eller att de är lågutbildade. Samarbetet mellan skolan och hemmet funkar inte alltid så bra. Många föräldrar dyker inte upp på föräldramöten som anordnas en gång per termin eftersom att det inte förstår språket.

Litteraturen som jag har fått ta del av samt mina intervjupersoner menade att undervisningen på den mångkulturella skolan skiljer sig ifrån skolor som är mer integrerade. Här lägger man ner en stor tid på att undervisa om tolerans, respekt och människors lika värde. Jag tror att det kan vara ganska problematiskt att undervisa om ovanstående begrepp i den mångkulturella förortsskolan. Jag tror att det beror på att många av barnen inte har fått uppleva någon likvärdighet i samhället och därför kan begreppet allas lika värde upplevas som otrovligt.

Pedagogerna jag intervjuade menade också att arbetssituationen på den mångkulturella skolan är tuff och utmanande. Klasserna är stora och lärarna få och mer än hälften av eleverna i klassen är i behov av stöd och hjälp. Begreppet en skola för alla ger därför ingen rättvis bild. Alla barn har inte lika stor chans att utvecklas i skolan. Våra förväntningar har en stor påverkan på elevinflytandet menar Orscarsson(2005). Pedagogerna som jag intervjuade menade att det är svårt att behandla barnen på lika villkor. Även om det är viktigt att agera professionellt i sitt yrkesliv så får vi inte glömma bort att även lärare är vanliga människor med känslor. Att tycka synd om människor som har det tufft socialt och ekonomiskt faller ganska naturligt för mig. Men det innebär dock inte att det skall påverka barnens kunskapsinläring. Att glömma bort de svagare barnen och prioritera de barn som har det lättare i skolan låter inte särskilt professionellt.

Skolan ansvarar dock inte för den isolering och utsatthet som barnen utsätts för och det är inte heller ett problem som skolan kan handskas med på egen hand. Styrdokumentets fina innehåll talar om den perfekta skolan, utan att ta hänsyn till de stora klasserna och barns olika behov i skolan. I styrdokumentet står det klart och tydligt vad skolan skall arbeta med för att nå upp till de mål som satts upp i kursplanen. Men det står ingenting om hur målen skall uppnås. Vilket försvårar pedagogernas arbete anser jag. Jag tycker att det är väldigt skrämmande att se hur regeringen, kommunen och skolan missköter sitt uppdrag. I Sverige gäller skolplikt som gäller, dvs. alla barn som är bosatta i Sverige och är mellan sju till sexton år måste gå i grundskolan. Föräldrarnas ansvarar för att barnen kommer till skolan. Kommunens skyldighet är att kontrollera om eleverna befinner sig i skolan. Då innebär det också att alla barn skall få det stöd de är i behov av för att klara av sin utbildning. Om alla sköter sitt ansvarsområde så slipper man alla dessa problem i skolan. Josefin säger att man väljer att blunda för problemet istället för att ta tag i det. Problemen på skolan förvärras allt mer när problematiken på skolorna tystas ner. Om staten tvingar barnen till skolan är det också deras skyldighet att se till att alla elever får en bra skolgång och klarar sin utbildning anser jag. Att bolla fram och tillbaka med ett problem löser ingenting.

9 Fortsatt forskning

Under arbetets gång insåg jag hur lite vi egentligen vet om dessa mångkulturella skolor/områden. Som jag tidigare skrev så har jag under min utbildning aldrig fått ta del av litteratur eller föreläsningar som behandlat dessa områden och skolor. Att hela tiden tala om det positiva inom läraryrket och utsluta de utmaningar som vi lärare kan komma att ställas inför, kan leda till att vi får oss en chock när vi kommer ut och skall börja arbeta. Vart brister det i systemet? Vilka undervisningsmetoder skall läraren använda sig av för att skapa ett lustfyllt lärandeklimat för sina elever? För än så länge verkar det väldigt oklart. Litteraturen samt mina intervjupersoner menade att undervisningen på den mångkulturella skolan skiljer sig en del ifrån övriga mer integrerade skolor. Hur skall jag som nyutexaminerad lärare veta vad jag skall lära mina elever och vilka undervisningsmetoder jag skall använda mig av för att fånga alla elever. Det här är ett stort problem som vi genast måste hantera. Ett problem försvinner inte om den ignoreras, utan den växer och blir större och svårhanterligare. Det finns dock inte så mycket ny litteratur som beskriver den mångkulturella skolan och de brister som finns inom den. Detta kan vara en orsak till att dessa skolor och elever glöms bort.

Källhänvisning

Böcker

- Esaiasson, P. Gilljam, M. Oscarsson, H och Wängnerud, L(2011).
Metodpraktikan: konsten att studera samhälle, individ och marknad.
Stockholm: Norstedts juridik.
- Evenshaug, O. & Hallen, D(2001). *Barn – och ungdomspsykologi.* Lund:
Studentlitteratur.
- Fridolfsson, I(2008). *Grunderna i läs – och skrivinläring.* Lund:
Studentlitteratur.
- Lorentz, H(2009). *Skolan som mångkulturell arbetsplats.* Lund:
Studentlitteratur.
- Nordenfalk, K(2004). (Red.)*Etik i princip och praktik – en antologi om
lärares yrkesetik.* Stockholm: Lärarnas riksförbund och lärarförbundet.
- Oscarsson, V(2005). *Elevers demokratiska kompetens.* Göteborgs Universitet,
IPD-rapport.
- Parszyk, I-M(1999). *En skola för andra: minoritetselevers upplevelser av
arbets – och livsvillkor i grundskolan.* Stockholm: HLS
- Riddersporre, B(2006).(Red). *Utbildningsledarskap – nu och i framtiden.*
Lund: Studentlitteratur.

Rapporter

- Andersson, K. & Refinetti, M.(2001). *Att vara lärare i en mångkulturell
skola*(IPD – rapport 2001:7). Göteborgs: Institutionen för pedagogik och
didaktik.
- Jonsson Lilja, S(1999). *Den mångkulturella skolan – ideal kontra verklighet:
Modersmåslärares arbetsvillkor i Göteborg i ett sociologiskt
perspektiv.*(IPD – rapport 1999:12). Göteborg: Institution för pedagogik och
didaktik.
- Thorsen, K(1991).(Red.). *Rasism och etniska konflikter: Vad kan skolan
göra?*(Servicematerial/skolöverstyrelsen 91:2). Stockholm: Allmänna
förlaget.

Broschyr

Läraryrket (1997). *En mångkulturell skola*. (br 1997:88). Stockholm: Läraryrket.

Läroplanen

Läroplanen för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet 2011(Lgr11).

Personlig kommunikation

I form av intervjuer med fem stycken lärare på tre olika skolor placerade i förortsområdena runt om i Göteborg.

Internet

Lämnar grundskolan med sämre betyg(9/2 – 2010)

<http://www.skolvarlden.se/artiklar/lamnar-grundskolan-med-samre-betyg>

Sociala skillnader är avgörande för elevers resultat(1/10-2004)

http://www.skolverket.se/om-skolverket/publicerat/arkiv_pressmeddelanden/2004/sociala-skillnader-ar-avgorande-for-elevers-resultat-1.2172

Invandrartäta områden fattigast(1/2 – 2011)

<http://www.dn.se/nyheter/sverige/invandrartata-omraden-fattigast>

Barn till lågutbildade får sämre stöd i skolan(16/12 – 2011)

<http://sverigesradio.se/sida/artikel.aspx?programid=3993&artikel=4861690>

Invandrare får sämre betyg i skolan – men lågutbildade klarar sig sämst(30/5 – 2012)

<http://sverigesradio.se/sida/artikel.aspx?programid=114&artikel=5129246>

”Dyster bild av Biskopsgården”(20/1 – 2010)

<http://www.gp.se/nyheter/goteborg/1.292988--dyster-bild-av-biskopsgarden->

Forskningsetiska principer

<http://www.codex.vr.se/texts/HSFR.pdf>

Bilaga 1

Intervjufrågor

- Namn och ålder
- Hur länge har du arbetat på skolan?
- Hur länge har du jobbat inom den här verksamheten?
- Vad fick dig att jobba i den mångkulturella skolan?
- Hur är det att jobba i skolor där invandrartätheten är stor?
- Får ni den hjälp och stöd som ni är i behov av?
- Hur är det sociala samarbetet mellan läraren och hemmet?
- Håller du med om begreppet, en skola för alla?
- Hur skall man öka lärarens kompetens?
- Har lärarens förväntningar någon påverkan på hur eleverna behandlas i klassen?
- Vem bär ansvaret för barnens bristande kunskaper?

Lärarförbundet

SEMINARIEMATERIAL
1996-03-01

Lärarna lyfter Sverige

Förord

Lärarförbundets kongress i maj 1995 fattade beslut om att förbundet under kommande kongressperiod skulle genomföra ett omfattande skolutvecklingsprojekt, *Lärarna lyfter Sverige*, – den största satsningen i Lärarförbundets historia. Bakgrunden var bl a insikten om att en utveckling av skolan – från förskola till högskola – är nödvändig för att Sverige i nästa sekel ska kunna förbli ett framgångsrikt välfärdssamhälle.

Det nyligen ingångna femåriga skolutvecklingsavtalet¹ mellan Svenska Kommunförbundet, Lärarförbundet och Lärarnas Riksförbund (LR) innebär ett stort gemensamt åtagande att utveckla alla primärkommunala skolformer. Avtalet mellan de två förbunden om samverkan i skolutvecklingsfrågor under avtalsperioden bidrar också till att skapa goda förutsättningar för det gemensamma utvecklingsarbetet.

Lärarna lyfter Sverige är vår satsning för att inom Lärarförbundets egen organisation stimulera, motivera och skapa förutsättningar för den skolutveckling som beskrivs i skolutvecklingsavtalet. Det gäller nu att inom ramen för *Lärarna lyfter Sverige* genomföra avtalet på ett bra sätt.

¹Avtalet, eller "skolutvecklingspaketet", består av två oskiljaktiga delar – dels skriften "En satsning till två tusen", som inte har status av kollektivavtal, dels "Avtal 2000", som är det nya femåriga kollektivavtalet som reglerar löner och arbetstider. I detta diskussionsmaterial används för enkelhets skull begreppet "skolutvecklingsavtal" för att slippa hantera denna distinktion i den löpande texten.